

PORADNICTWO ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2001 roku¹ wprowadziło na III etapie edukacyjnym - gimnazjum- przedmiot wiedza o społeczeństwie, składający się z trzech odrębnych modułów:

1. „Wychowanie do życia w rodzinie”;
2. „Wychowanie obywatelskie”;
3. Wychowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym”.

Wymienione moduły można realizować w dowolnej kolejności i przeznaczają się na ich realizację po 1 godzinę tygodniowo w całym cyklu edukacyjnym.

Moduł 3. „Wychowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym” obejmuje problematykę dotyczącą ogólnych zasad gospodarowania, przygotowania do pracy zawodowej, ubiegania się o nią a także specyfikę polskiego ustroju gospodarczego, kształtującego się po 1989 roku. Moduł ma charakter informacyjno-zawodowy, mający ułatwić uczniom podjęcie decyzji o wyborze kierunku dalszej nauki i przyszłego zawodu.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego- Wychowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym zawiera cele edukacyjne, zadania szkoły, treści nauczania i osiągnięcia ucznia który powinien osiągnąć po zakończeniu kształcenia.

Cele edukacyjne

1. Wszechstronny rozwój ucznia ukierunkowany na przygotowanie do aktywnej obecności w życiu społeczno- gospodarczym kraju.
2. Rozumienie przez uczniów zjawisk i zmian gospodarczych w kraju.
3. Zdolność uczniów do odnajdowania swojego miejsca w życiu gospodarczym w warunkach gospodarki rynkowej i zmiennego rynku pracy.

¹ Dziennik Ustaw RP z dnia 19 czerwca 2001 r. poz. 625: „Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego, kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół oraz kształcenia w liceach profilowanych”

4. Wstępne przygotowanie uczniów do aktywności zawodowej i odnalezienia się na rynku pracy.

Zadania szkoły

1. Dostarczanie elementarnej wiedzy ekonomicznej.
2. Rozwijanie ducha przedsiębiorczości.
3. Rozbudzanie wyobraźni, pomysłowości na temat przyszłej aktywności zawodowej i gospodarczej.
4. Pomoc w świadomym kształtowaniu orientacji i kariery zawodowej.

Treści

1. Gospodarstwo domowe- zarządzanie własnymi pieniędzmi.
2. Najważniejsze zasady racjonalnego gospodarowania.
3. Elementarne pojęcia ekonomiczne z zakresu gospodarki rynkowej.
4. Krótka historia i jego najważniejsze funkcje.
5. Przedsiębiorca i przedsiębiorczość (małe firmy, potrzebne umiejętności, zasady prawne, źródła informacji).
6. Orientacja zawodowa (lokalny i ponadlokalny rynek pracy).
7. Odkrywanie i rozwijanie indywidualnych kwalifikacji zawodowych i podejmowanie decyzji zawodowych. Rodzaje zawodów i umiejętności zawodowych.
8. Przykłady procedur obowiązujących w ubieganiu się o pracę lub rozpoczynaniu działalności gospodarczej.
9. Wybór zawodu. System poradnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego.
10. Mobilność zawodowa jako zjawisko cywilizacyjne. Rynek pracy. Problem bezrobocia: przyczyny, skutki, sposoby rozwiązywania.
11. Ubieganie się o pracę – list motywacyjny, życiorys zawodowy CV, Kwestionariusz osobowy, rozmowa kwalifikacyjna, cechy dobrego pracownika.
12. Człowiek w gospodarce. Praca zespołowa. Wybrane zagadnienia z etyki życia gospodarczego.
13. Przekształcenia ustroju gospodarczego w Polsce po 1989 roku.

Osiągnięcia

1. Znajomość elementarnych pojęć i praw ekonomicznych.

2. Umiejętność planowania rozwoju własnego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych.
3. Zdolność uczniów do trafnego rozpoznawania swoich predyspozycji, kwalifikacji i realnych możliwości z punktu widzenia rynku pracy.
4. Umiejętność sporządzania dokumentów określonych procedurą ubiegania się o pracę (list motywacyjny, życiorys zawodowy, kwestionariusz osobowy) oraz zdolność do odbycia rozmowy kwalifikacyjnej.
5. Umiejętność aktywnego znalezienia się na rynku pracy i działalności gospodarczej.
6. Znajomość podstawowych zasad etycznych życia gospodarczego i umiejętność stosowania ich w życiu szkolnym (np. rzetelna praca, odpowiedzialność za skutki, prawdomówność).
7. Zdolność do zarządzania własnymi pieniędzmi².

Zgodnie z podstawą programową powinny być konstruowane programy nauczania oraz podręczniki wiedzy o społeczeństwie.

W swojej pracy dydaktycznej nauczyciela wiedzy o społeczeństwie wykorzystuję program nauczania napisany przez Irenę Kuczałek, Danielę Urę, Marię Urban, dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra Edukacji Narodowej. Numer dopuszczenia DKW – 4014-240/99. W programie tym treści trzeciego modułu programu „ Wychowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym” koncentrują się wokół dwóch ważnych problemów: pierwszy to- funkcjonowanie człowieka w gospodarce rynkowej, a szczególnie jego przedsiębiorczość ekonomiczna, aktywne zachowanie na rynku pracy oraz stosunki pracownik – pracodawca; drugi problem – to przekształcenie ustroju gospodarczego w Polsce po 1989 roku i wynikające stąd skutki społeczne³.

Treści tej części programu uzupełniono tematami:

- działalność gospodarcza człowieka,
- lokalny rynek pracy, zasoby ludzkie,

² Dziennik Ustaw RP z dnia 19 czerwca 2001 r. poz. 625: „Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego, kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół oraz kształcenia w liceach profilowanych”

³ I.Kuczałek D. Ura M. Urban: Program nauczania wiedzy o społeczeństwie w gimnazjum. Wydawnictwo Edukacyjne Żak, Warszawa 1999,s. 5

- podmioty gospodarcze.

Wprowadzono też zagadnienie „Stowarzyszenia Polski z Unią Europejską” ze ścieżki edukacyjnej „Edukacja Europejska”.

Wybrane cele edukacyjne dotyczące poradnictwa zawodowego realizowane w czasie lekcji brzmią następująco:

- poznanie podstawowych praw i obowiązków pracownika i pracodawcy,
- poznanie różnych form działalności gospodarczej,
- określanie warunków dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej,
- poznanie zasad konstrukcji biznes- planu,
- rozumienie praw kierujących rynkiem pracy,
- kształtowanie umiejętności orientacji na rynku pracy,
- poznanie lokalnego i ponadlokalnego rynku pracy,
- poznanie problemu bezrobocia i sposobów jego rozwiązywania,
- rozpoznanie własnych predyspozycji zawodowych,
- poznanie instytucji, które pomagają w orientacji zawodowej,
- wyznaczenie kierunków dalszego kształcenia,
- przygotowanie ucznia do aktywnego uczestnictwa na rynku pracy,
- poznanie metod aktywnego poszukiwania pracy,
- kształtowanie umiejętności sporządzania dokumentów,
- kształtowanie umiejętności zachowania się podczas rozmowy kwalifikacyjnej⁴.

Materiał nauczania związany jest z celami edukacyjnymi dotyczy następującej tematyki realizowanej w czasie lekcji:

1. Człowiek w gospodarce;

- prawa i obowiązki pracodawcy, pracownika zawarte w kodeksie pracy,
- pojęcie etyki życia gospodarczego i zasady etyczne w życiu gospodarczym,
- marketing i reklama a etyka.

2. Przedsiębiorca i przedsiębiorstwo;

⁴ M. Pacholska: Program Wiedza o społeczeństwie. Arka, Poznań 2002, s. 8

- pojęcie, rodzaje i charakterystyka przedsiębiorstw oraz działalności gospodarczej,
- mała firma; zasada wolności gospodarowania, prowadzenia działalności gospodarczej, biznes – plan małej firmy.

3. Rynek pracy;

- pojęcie „rynek pracy” i „mobilność zawodowa”,
- popyt i podaż pracy.

4. Lokalny i ponadlokalny rynek pracy;

- pojęcia: „lokalny rynek pracy”, i „ponadlokalny rynek pracy”,
- działalność samorządu terytorialnego na lokalnym i ponadlokalnym rynku pracy.

5. Bezrobocie;

- pojęcie i typy bezrobocia,
- przyczyny bezrobocia,
- stopa bezrobocia.

6. Orientacja zawodowa;

- rodzaje i grupy zawodów,
- czynniki wpływające na wybór zawodu,
- zdolności i predyspozycje,
- sytuacja na lokalnym i ponadlokalnym rynku pracy a wybór zawodu,
- szkolnictwo ponadgimnazjalne,
- wykształcenie jako droga do wybranego zawodu,
- system poradnictwa zawodowego,
- kształcenie ustawiczne,

7. Ubieganie się o pracę;

- poszukiwanie pracy,
- ubieganie się o pracę i konieczne dokumenty: CV, kwestionariusz, rozmowa kwalifikacyjna,
- wymagania pracodawcy,
- ocena własnych kwalifikacji zawodowych i umiejętności prezentacji.

Wprowadzenie na lekcjach określonego wyżej materiału nauczania wiąże się z nabyciem przez uczniów następujących umiejętności i przewiduje zakładane osiągnięcia.

1. Człowiek w gospodarce;

- wymienia najważniejsze prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika,
- objaśnia pojęcie kodeks pracy,
- wykazuje, na czym polega rola kodeksu pracy w stosunkach między pracodawcą a pracobiorcą,
- rozumie pojęcie „etyka życia gospodarczego” i wykazuje zasady etyczne obowiązujące w życiu gospodarczym,
- rozumie konieczność stosowania zasad etycznych w życiu gospodarczym,
- rozumie pojęcie „marketing” i „reklama”,
- przytacza przykłady patologii w życiu gospodarczym.

2. Przedsiębiorca i przedsiębiorstwo;

- rozumie pojęcie „przedsiębiorstwo”
- wymienia rodzaje przedsiębiorstw i charakteryzuje je,
- rozróżnia rodzaje działalności gospodarczej,
- mała firma: objaśnia zasadę wolności gospodarowania, rozumie zasady prowadzenia działalności gospodarczej, sporządza biznes- plan małej firmy.

3. Rynek pracy;

- rozumie pojęcie „rynek pracy”,
- wskazuje wyznaczniki popytu na pracę,
- wyjaśnia na czym polega podaż pracy,
- rozumie pojęcie „mobilność zawodowa”,
- wyjaśnia zależność mobilności zawodowej od sytuacji na rynku pracy.

4. Lokalny i ponadlokalny rynek pracy:

- rozumie pojęcie „lokalny rynek pracy i „ponadlokalny rynek pracy”,
- wyjaśnia na czym polega działalność samorządu terytorialnego na lokalnym i ponadlokalnym rynku pracy,
- charakteryzuje lokalny i ponadlokalny rynek pracy,

5. Bezrobocie;

- rozumie pojęcie „ bezrobocie”,
- rozróżnia typy bezrobocia,
- analizuje przyczyny bezrobocia,
- rozumie wpływ stopy bezrobocia na gospodarkę kraju.

6. Orientacja zawodowa;

- wymienia główne grupy i rodzaje zawodów,
- wymienia czynniki wpływające na wybór zawodu,
- rozpoznaje własne predyspozycje do wykonywania zawodu,
- określa własne predyspozycje do wykonywania wybranego zawodu,
- określa obszary swoich zainteresowań zawodowych ,
- podkreśla zależność pomiędzy poziomem wykształcenia a wybranym zawodem,
- określa wpływ sytuacji na rynku pracy na wybór zawodu,
- zna strukturę szkolnictwa ponadgimnazjalnego,
- określa drogę kształcenia pozwalającą zdobyć wybrany zawód,
- zna system poradnictwa zawodowego,
- rozumie znaczenie kształcenia zawodowego.

7. Ubieganie się o pracę;

- zna procedury obowiązujące w ubieganiu się o pracę,
- potrafi zgromadzić i sporządzić dokumentację konieczną w ubieganiu się o pracę,
- przedstawia własne kwalifikacje i umiejętności,
- rozumie znaczenie rozmowy kwalifikacyjnej,
- potrafi ocenić własne kwalifikacje i umiejętności.

Wiadomości, umiejętności i warsztat pracy nauczyciela decyduje o tym w jakim stopniu uczniowie przyswoją sobie te umiejętności. Zajęcia i sposoby pracy powinny angażować uczniów emocjonalnie, budzić ich zainteresowania oraz motywację, uczyć samodzielnego myślenia i działania. Stosowanie na lekcji metod i technik aktywizujących uczniów, takich jak symulacje, projekty uczniowskie, gry sytuacyjne, kwestionariusze pozwalają na osiągnięcie wyżej wymienionych celów.

Moi uczniowie brali udział w Powiatowej Olimpiadzie Przedsiębiorczości. Wcześniej grupa zainteresowanych uczniów klas III uczestniczyła w specjalnie zorganizowanych warsztatach, na których poznawali sposoby pisania biznes- planu dla małych firm a następnie trójka uczennic , które napisały najlepszy biznes plan wzięła udział w olimpiadzie i zajęła I miejsce. Jest to dowód na to, że zainteresowani i aktywni uczniowie mogą pod kierunkiem nauczyciela i dzięki ofertom przychodzącym z zewnątrz rozwijać swoją przedsiębiorczość przygotowując się do planowania kariery zawodowej.